Adviesaanvraag DB aan stadsdeelcommissie

Stadsdeel:	Zuidoost
Onderwerp adviesaanvraag:	Voorlopig ontwerp (VO) herinrichting openbare ruimte De Groene Verblijfspas (Haaksbergweg – Corridor)
Portefeuille:	Openbare ruimte en groen
Meegestuurde stukken:	1. VO boek herinrichting De Groene Verblijfspas 2. VO plankaart herinrichting De Groene Verblijfspas
Procesbegeleider:	Grond en Ontwikkeling, Wietze Gelmers, w.gelmers@amsterdam.nl, 06-18533929
Datum weekstart/staf:	07 januari 2025 en 25 februari 2025
Datum stadsdeelcommissie:	28 januari 2025
Datum dagelijks bestuur:	21 januari 2025 en 4 maart 2025
Registratienr. (optioneel):	...

Over adviesaanvragen door het DB: Conform de Verordening stadsdelen en stadsgebied Amsterdam 2022:

- (art. 19, lid 2) vraagt DB de stadsdeelcommissie (SDC) om advies als het voornemens is gebiedsopgaven met belangrijkste vierjaren doelstellingen vast te stellen, alsmede de zo nodig jaarlijkse herijking daarvan, of op eigen initiatief een taak of bevoegdheid uit te oefenen waarbij uniforme openbare voorbereidingsprocedure in de zin van afdeling 3.4 van de Awb of inspraak in de zin van de Algemene Inspraakverordening aan de orde is;
- (art. 19, lid 6) legt DB significante ruimtelijke herinrichtingsprojecten tijdig voor advisering voor aan SDC;
- (art 31, lid 2) informeert DB SDC vooraf over inzet van financiële middelen en SDC wordt in gelegenheid gesteld daar advies over uit te brengen, waaronder voorstellen voor een andere inzet.

Bij besluitvorming maakt DB inzichtelijk wat advies van SDC is en hoe eventuele voorstellen of moties als bedoeld in art. 30, lid 3, zijn verwerkt. DB neemt advies van SDC over indien is vastgesteld met meerderheid van stemmen en past binnen stedelijke en budgettaire kaders. DB kan uitsluitend schriftelijk met zeer zwaarwegende redenen afwijken van advies of voorstel van SDC. (art. 19, lid 5)
Als standpunten van stadsdeelcommissieleden bij uitbrengen van advies uiteenlopen, worden in advies standaard alle verschillende standpunten binnen commissie kenbaar gemaakt. (art. 30, lid 5)

Adviesvraag dagelijks bestuur aan stadsdeelcommissie:

Formuleer hier de vraag aan de stadsdeelcommissie

Het dagelijks bestuur stadsdeel Zuidoost vraagt de stadsdeelcommissie om advies te geven op het voorlopig ontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte De Groene Verblijfspas (Haaksbergweg – Corridor) in ArenAPoort West.

Introductie

In 2022 heeft de gemeenteraad de Ontwikkelstrategie ArenAPoort 2030 vastgesteld. Deze beoogt de transformatie van ArenAPoort West tot een woon-, werk- en recreatiegebied door de bouw van ongeveer 2.500 tot 3.000 woningen. Dit vraagt ook een transformatie van de openbare ruimte. Deze is in de huidige situatie vooral erg stenig en ruim, wat het sober maar doelmatig maakt voor grote groepen bezoekers rond evenementen. Met de bouw van een paar duizend woningen en daarmee de komst van veel nieuwe bewoners, moet de openbare ruimte een nieuwe kwaliteit bieden: een die voorziet in een prettige beleving en mogelijkheden tot verblijf, voor de bewoners en de bezoekers (voor werk of evenementen).

Toelichting VO De Groene Verblijfspas

Het voorlopig ontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte De Groene Verblijfspas (de Haaksbergweg – Corridor – Passage Zuid) in ArenAPoort West is gericht op een kwalitatieve verbetering van de openbare ruimte. De herinrichting moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte aansluit bij de verschillende doelgroepen en gebruiksvormen in/ van het plangebied. Met het ontwerp voor de herinrichting wordt ingezet op een rigoureuze vergroening van de openbare ruimte door de aanplant van veel bomen en heesters; meer ruimte voor fietser en voetganger en prioritering boven de auto door de aanleg van een fietsstraat op de Haaksbergweg; en een verhoging van de verblijfskwaliteit, onder meer door de realisatie van een nieuwe vlonder naast de waterpartij bij station Bijlmer ArenA.

Uitgangspunten voorlopig ontwerp herinrichting De Groene Verblijfspas

Een rigoureuze vergroening door de toevoeging van ongeveer 150 bomen en 3.000 m2 vaste planten en groenvakken
Rigoureuze vergroening van de openbare ruimte in ArenAPoort West is hard nodig. De openbare ruimte is in de huidige situatie erg sober en functioneel ingericht: open, veel ruimte en zicht, en weinig obstakels. In het ontwerp voor De Groene Verblijfspas wordt ingezet op sterke vergroening. Aan weerszijden van de Haaksbergweg en de Corridor worden waar mogelijk zoveel mogelijk bomen, vaste planten en groenvakken aangelegd. Omdat de ondergrond vol kabels en leidingen ligt en ruimte in de bodem schaars is, en het feit dat de openbare ruimte geschikt moet blijven voor grote groepen bezoekers, is de inpassing van groen een puzzel. Het ontwerp voorziet in de aanplant van ongeveer 150 nieuwe bomen en ongeveer 3.000 m2 groenvakken met heesters en vaste planten, veelal inheemse soorten die zowel een natuurlijke als ecologische waarde hebben. Er worden bomen en beplanting in verschillende soorten en grootte toegepast, die eenvoudig zijn in onderhoud maar wel een direct en duurzaam effect hebben. De toevoeging van groen zorgt voor een positieve beleving van de openbare ruimte en draagt bij aan het klimaatadaptieve karakter.

Een verbetering van het klimaatadaptieve karakter door de toevoeging van groen en de verbetering van de waterkwaliteit
In de openbare ruimte van ArenAPoort spelen duidelijke problemen op het gebied van klimaatadaptie. Als gevolg van de grote hoeveelheid verharding en het gebrek aan groen (en dus schaduw), is er sprake van veel hittestress. De temperaturen lopen in de zomer snel en hoog op. Ook is er, als gevolg van de vele hoogbouw en de open ruimtes, sprake van windhinder. Bij harde wind is het onaangenaam om in het gebied te lopen. Door veel bomen en groen aan te leggen ontstaat er schaduw waardoor de hittestress afneemt, en ook wordt de harde wind gebroken en ontstaat er meer beschutting. Naast groen heeft ook een verbetering van het 'blauw' positieve gevolgen. De huidige waterpartij bij het station Bijlmer ArenA heeft een erg slechte waterkwaliteit. Deze verbetert onder andere door het aanbrengen van waterplanten. De waterpartij zorgt ook voor verkoeling en vermindert daarmee ook de hittestress in het gebied.

Een verbetering van de verblijfskwaliteit door toevoeging van nieuwe vlonder aan de waterpartij, zitgelegenheid en groen
De verblijfskwaliteit van de openbare ruimte is laag. Er is op De Groene Verblijfspas weinig tot geen zitgelegenheid. In het nieuwe ontwerp worden verschillende vormen van zitgelegenheid toegevoegd, waar mogelijk in combinatie met groen. De huidige vlonder bij de waterpartij is van staal en onaantrekkelijk. Deze wordt vervangen door een houten vlonder met zittrappen, zodat bewoners en bezoekers fijn aan het water kunnen zitten. In het definitief ontwerp wordt gekeken of het mogelijk is in de vlonder een hellingbaan te integreren, zodat ook mindervaliden aan het water kunnen zitten. Het plaatsen van de zitgelegenheid, de nieuwe vlonder en de vergroening maken De Groene Verblijfspas een prettige plek met veel verblijfskwaliteit. Ook worden er voldoende afvalbakken en containers toegevoegd zodat het afval kan worden weggegooid en niet op straat beland.

Meer ruimte voor fietser en voetganger en prioritering daarvan boven de auto's door een fietsstraat op de Haaksbergweg
In de huidige situatie is de openbare ruimte op De Groene Verblijfspas vooral gericht op de auto. Zowel op de Haaksbergweg als de Corridor ligt er een losse rijbaan voor auto's. Fietsers maken gebruik van de fietsstrook aan de zijkant of het losliggende fietspad. In lijn met de ambitie om Amsterdam meer autoluw te maken, krijgen fietser en voetganger meer prioriteit en ruimte in ArenAPoort West. Zo ook binnen het ontwerp van De Groene Verblijfspas. De Haaksbergweg wordt een fietsstraat die een belangrijke fietsverbinding vormt tussen AMC – Amstel III – ArenAPoort – De Nieuwe Kern en via Amstel tot aan het centrum. Fietsers krijgen meer ruimte en auto's zijn toegestaan, maar wel te gast. In de reguliere situatie is hier weinig autoverkeer; in de evenementensituatie is het drukker. Verwacht wordt dat fietsers in dat geval de voorkeur geven aan andere, naastgelegen fietsroutes (o.a. via de Holterbergweg of langs het spoor). De Corridor wordt heringericht tot een erftoegangsweg waar fietsers en auto's de rijbaan delen. Autoverkeer hier rijdt enkel naar/ van parkeergarage P6 en station Bijlmer ArenA. Er geldt een 30 km/u-regime.

Voor voetgangers worden er brede trottoirs aangelegd die zorgen voor comfortabele en logische looproutes door het gebied. Langs trottoirs worden bomen en vaste planten aangeplant en is voorzien in zitgelegenheid en prullenbakken. De trottoirs en looproutes zijn zowel in de reguliere als in de evenementensituatie geschikt voor voetgangers. In het ontwerp zijn geleidelijnen, verlaagde banden, drempels en zebrapaden opgenomen om verschillende gebruikers op veilige wijze door het gebied te geleiden.

Er wordt geen aanvullend autoparkeren op straat gefaciliteerd. De parkeerplaats voor mindervaliden bij het station is gehandhaafd en vergroot/ aantrekkelijker gemaakt. Ook zijn de taxistandplaatsen en de mogelijkheid tot afzetten bij het station gehandhaafd. In het ontwerp zijn voldoende laad- en losplekken als ook opstelvakken voor vuilniswagens opgenomen zodat logistiek- en zwaar verkeer zonder hinder het gebied in kan komen.

Participatie en communicatie

- Op 23 april 2024 is er een speciale *Bouwen tussen Evenementen*-bijeenkomst georganiseerd waarin het voorlopig ontwerp aan de aanwezige stakeholders is gepresenteerd en met hen is besproken. Aanwezigen hadden de gelegenheid om te reageren op het ontwerpen en suggesties voor aanpassingen mee te geven. Het gremium Bouwen tussen Evenementen is in het leven geroepen om tijdens de gebiedsontwikkeling van ArenAPoort West goede afstemming te blijven houden tussen verschillende partijen/stakeholders in het gebied: gemeente, ontwikkelaars, bouwers en eventlocaties (JC ArenA, Ziggo Dome, AFAS Live, Pathé). Er waren zo'n 50 stakeholders aanwezig tijdens deze bijeenkomst.

- Er zijn één of meer afzonderlijke gesprekken gevoerd met veel stakeholders om het ontwerp te presenteren en hun feedback op te halen. De uit de gesprekken ontvangen feedback is op verschillende onderdelen verwerkt en heeft geleid tot een verbetering van het ontwerp. Deze stakeholders zijn:
    - Mobiliteit en toegankelijkheid: Fietsersbond, Voetgangersbond, Voetgangersvereniging Nederland, Platform Gehandicapten Zuidoost
    - Nood- en hulpdiensten: Brandweer, ambulance, politie
    - Evenementenregie: Regieorganisatie OMC, stadsdeelregisseur
    - Ontwikkelaars OMC (Eleven Square), ASR (Europlaza), First Sponsor (Oliphant/ Dreefkavel), CBRE (Margriettoren), Sens Real Estate (Vanzz)
    - Overige partijen: Primevest Capital Partners (eigenaar P6), AFAS Live
    - Gemeentelijke afdelingen: Team Taxi, gebiedsmakelaar ArenAPoort, Afval en Grondstoffen, team Parkeren, stadsergonoom, Loodsteam Intelligente Toegang

- Na vaststelling van het voorlopig ontwerp worden de betrokken stakeholders hierover geïnformeerd en wordt het ontwerp gedeeld. In de DO fase wordt met een deel van de stakeholders verder afgestemd over specifieke onderdelen en/ of de nadere uitwerking.

Proces

Financiële paragraaf

De aanlegkosten voor de herinrichting van De Groene Verblijfspas worden volledig gedekt door de grondexploitatie ArenAPoort West. Het plan heeft geen financiële gevolgen voor de budgetten van stadsdeel Zuidoost.

Relatie met het Plan Openbare Ruimte (POR) ArenAPoort

Parallel aan het ontwerp voor De Groene Verblijfspas is het Plan Openbare Ruimte (POR) ArenAPoort opgesteld. Dit is een kaderstellend document dat de ambities voor de toekomstige openbare ruimte in ArenAPoort weergeeft. In het ontwerp voor De Groene Verblijfspas is gewerkt aan de hand van de ambities vanuit het POR. Het POR wordt naar verwachting in Q1 2025 ter vaststelling aan het stadsdeel voorgelegd. Als gevolg van de geplande werkzaamheden aan kabels en leidingen in de ondergrond is het noodzakelijk dat het ontwerp openbare ruimte voor De Groene Verblijfspas vooruitlopend hierop is uitgewerkt.

Vervolg en planning

Volgend op het bestuurlijk traject binnen stadsdeel Zuidoost wordt het definitief ontwerp (DO) opgesteld. Daarna volgen o.a. de technische uitwerking, opdrachtverstrekking aan de aannemer en uitvoering (herinrichting openbare ruimte). Vanaf medio 2025 worden de kabels en leidingen in de ondergrond verlegd. Aansluitend wordt vanaf medio/ eind 2026 gestart met de herinrichting van de openbare ruimte. Dit gebeurt in fasen en hangt samen met de aangrenzende ontwikkelingen. Er wordt per deelgebied bepaald of de openbare in tijdelijke of definitieve vorm kan worden heringericht.

Advies stadsdeelcommissie:

Advies van de stadsdeelcommissie aan het dagelijks bestuur

Vergroening openbare ruimte

Het voorlopig ontwerp biedt kansen om de openbare ruimte in stadsdeel Zuidoost en in het bijzonder de Groene Verblijfspas te verduurzamen, groener en toegankelijker te maken. Dit gebied, met zijn verbindingen tussen woon-, werk- en recreatiegebieden, biedt een unieke kans om een groene long te creëren die recreatiemogelijkheden biedt voor de bewoners van Zuidoost, en waardoor tegelijkertijd de kwaliteit van hun leefomgeving verbetert.

We waarderen het voornemen om de openbare ruimte aanzienlijk groener te maken door de aanplant van bomen en het toevoegen van groenvakken, en hoe dit niet alleen bijdraagt aan verbetering van de leefomgeving en beleving van de openbare ruimte maar ook bijdraagt aan verbetering van de biodiversiteit en de luchtkwaliteit en helpt bij de opvang van regenwater.

De Groene Verblijfspas is onderdeel van het Plan Openbare Ruimte ArenAPoort (POR). Met het oog op behoud en verbetering van biodiversiteit en klimaatadaptatie kan, meer dan nu het geval is, in het ontwerp van De Groene Verblijfspas worden verwezen naar het beplantingsplan dat in het POR tot in detail is uitgewerkt, met nadruk op inheemse soorten en klimaatbestendigheid. We verzoeken het dagelijks bestuur om in het definitieve ontwerp van De Groene Verblijfspas meer gedetailleerde informatie op te nemen over de afwegingen bij de keuze voor bomen en planten.

Verblijfskwaliteit

Vergroening van de openbare ruimte gaat niet alleen over het toevoegen van planten en bomen, maar ook over het creëren van een verblijfsruimte die werkelijk uitnodigt tot gebruik door bewoners en bezoekers van Amsterdam Zuidoost. Meer zitgelegenheid aanbrengen, zoals het dagelijks bestuur voorstelt, maakt het gebied aantrekkelijker om te verblijven. In Zuidoost, waar de diversiteit van de bewoners groot is, is het belangrijk dat herinrichting van de Gr0ene Verblijfspas recht doet aan de verschillende groepen mensen die het gebied dagelijks gebruiken en aan hun behoeften en wensen tegemoet komt. Het moet een groene ruimte zijn die alle bewoners, van jong tot oud, van voetganger tot fietser, van mensen met een beperking tot bezoekers, ten goede komt.

Toegankelijkheid

Een belangrijk aspect dat we niet uit het oog mogen verliezen, is de toegankelijkheid van de Groene Verblijfspas. In een stadsdeel als Zuidoost, met een groeiend aantal bewoners, is het cruciaal dat we een openbare voor iedereen toegankelijke ruimte creëren, ongeacht leeftijd, fysieke beperking of inkomen.

We juichen het voorstel van het dagelijks bestuur toe om in het definitief ontwerp in de vlonder bij de waterpartij een hellingbaan te integreren, zodat ook mindervaliden aan het water kunnen zitten.

Klimaatadaptatie

Bij de herinrichting van De Groene Verblijfspas dient ook rekening te worden houden met het belang van klimaatadaptatie. Vergroening van de openbare ruimte zorgt voor verkoeling en opslag van CO2. Het is belangrijk om in het ontwerp ook voldoende ruimte op te nemen voor de aanleg van waterpartijen, waterberging en wadi's, voor recreatie en (tijdelijke) opvang van overtollig regenwater. Onder maatregelen gericht op klimaatadaptatie vallen ook de aanleg van groene daken en gevels. Het is van belang om bij de herinrichting de kans te benutten om de openbare ruimte niet alleen mooi, maar ook klimaatrobuust te maken. Zo wordt de Groene Verblijfspas een wijk die klaar is voor de toekomst, met oog voor de effecten van klimaatverandering en hoe die op te vangen bij de inrichting van steden.

Lichtval en windhinder

De Groene Verblijfspas is gebied met veel hoogbouw en er vindt nieuwbouw van woontorens plaats. In het voorlopig ontwerp blijft onderbelicht in hoeverre bij de herinrichting – met als doel er een aantrekkelijk doorgangs- en verblijfsgebied van te maken – wordt rekening gehouden met de schaduwwerking van hoge gebouwen. Dit kan in het definitieve ontwerp beter worden uitgewerkt. Wel is in het voorlopig ontwerp aandacht voor het tegengaan van windhinder, door het planten van bomen.

Wat echter ontbreekt is een toets op eventuele beperkingen voor boomaanplant zoals de aanwezigheid van ondergrondse leidingen. Ook dit verdient een nadere uitwerking in het definitieve ontwerp.

Verkeersveiligheid en verbetering van de luchtkwaliteit
We juichen toe dat het voorlopig ontwerp van De Groene Verblijfspas is gebaseerd op het uitgangspunt van een autoluwe stad en meer prioriteit en ruimte voor fietsers en voetgangers. We missen echter als uitgangspunt in het voorlopig ontwerp het belang van verkeersveiligheid en maatregelen die ervoor zorgen dat voetgangers, fietsers en automobilisten veilig en comfortabel kunnen voortbewegen door het gebied, ook tijdens drukke evenementen. Hoe wordt voorkomen dat bij verkeersdrukte vanwege evenementen gevaarlijke situaties ontstaan? Dit kan in het definitief ontwerp beter worden uitgewerkt. Dit betreft bijvoorbeeld maatregelen om het verkeer in goede banen te leiden of om te leiden door de inzet van verkeersregelaars en maatregelen die ervoor zorgen dat alleen bestemmingsverkeer toegang heeft tot woonwijken. Ook is in de herinrichtingsplannen onvoldoende aandacht voor maatregelen die niet alleen de verkeersveiligheid maar ook de luchtkwaliteit verbeteren. In het voorlopig ontwerp is alleen De Corridor ingericht als een 30 kilometerzone. Dit is te beperkt om de luchtkwaliteit substantieel te verbeteren. Daarvoor dienen verdergaande maatregelen te worden getroffen door inperking van autoverkeer en uitbreiding van 30 kilometerzones.

Financiën
De aanlegkosten voor de herinrichting van De Groene Verblijfspas worden volledig gedekt door de grondexploitatie ArenAPoort West. De Groene Verblijfspas verbetert de entree van grote evenementenlocaties en winkelbedrijven in de omgeving van Bijlmer Arena. We zouden het billijk vinden als deze bedrijven een extra bijdrage leveren aan de aanleg- en onderhoudskosten van de vergroening van het doorgangs- en verblijfsgebied. We adviseren het dagelijks bestuur om dit in het dekkingsplan van het definitieve ontwerp verder uit te werken.

Planning
Planning en tijdpad van de herinrichting zijn onvoldoende uitgewerkt. Volgens de adviesaanvraag wordt medio/ eind 2026 gestart met de herinrichting van de openbare ruimte. Dit gebeurt in fasen en hangt samen met de aangrenzende ontwikkelingen. We verzoeken het dagelijks bestuur om in haar reactie op ons advies met een meer concrete fasering te komen. Verder noemt het dagelijks bestuur dat per deelgebied wordt bepaald of de openbare ruimte in tijdelijke of definitieve vorm kan worden heringericht. Er ontbreekt een toelichting op het hoe en waarom en onder welke (financiële) voorwaarden tijdelijke inrichting van de openbare ruimte plaatsvindt. We zien graag een nadere uitwerking tegemoet.

Participatie en communicatie
Daarnaast willen we de mogelijkheid aangrijpen om te pleiten voor meer structurele betrokkenheid van bewoners bij dit soort projecten. Het is niet genoeg om bewoners enkel te raadplegen via een eenmalige bijeenkomst; het is essentieel dat zij een actieve rol spelen in de besluitvorming over hun leefomgeving. Het creëren van een proces waarin bewoners van diverse achtergronden en met verschillende ervaringen samen kunnen bijdragen aan het ontwerp van hun wijk, zal niet alleen de acceptatie van het project bevorderen, maar ook zorgen voor een meer inclusieve en rechtvaardige benadering van stadsontwikkeling.
Ondanks de veelheid aan organisaties die in het stadsdeel actief zijn op het gebied van groen en natuur, ontbreken natuur- en milieuorganisaties in het overzicht van stakeholders. We verzoeken het dagelijks bestuur om deze organisaties wél te betrekken bij de ontwikkeling van het definitief ontwerp. Het initiatiefvoorstel van de gemeenteraadsfractie GroenLinks, tot instelling van een Groenraad, draagt bij aan een structurele verbetering van betrokkenheid van bewoners en organisaties bij onderhoud en ontwikkeling van openbaar groen, en kan op stadsdeelniveau verder worden uitgewerkt.

In de adviesaanvraag van het dagelijks bestuur wordt benoemd welke organisaties zijn betrokken bij de voorbereiding van het voorlopig ontwerp. De betrokkenheid van stakeholders bij de voorbereiding van het definitieve ontwerp is echter onvoldoende uitgewerkt. Het bestuur geeft aan dat met een deel van de stakeholders verder afgestemd over specifieke onderdelen en/ of de nadere uitwerking zonder toelichting waarom er sprake is van betrokkenheid van slechts een selectief aantal stakeholders en welke stakeholders dit betreft. Wij pleiten voor meer ruimte voor participatie en samenwerking, zodat het ontwerp van de Groene

Verblijfspas daadwerkelijk een afspiegeling wordt van de wensen en behoeften van de bewoners van Zuidoost. Tot slot willen wij benadrukken dat de Groene Verblijfspas niet alleen een plaats moet zijn om doorheen te bewegen, maar vooral een plek waar bewoners en bezoekers zich kunnen ontspannen, ontmoeten en genieten van de natuur. Wij zien deze herinrichting als een kans om niet alleen de fysieke leefomgeving te verbeteren, maar ook de sociale cohesie te versterken. Dit is de kans om een wijk te creëren waarin groen en recreatie centraal staan, rekening houdend met de verschillende behoeftes van de bewoners en bezoekers. De Groene Verblijfspas kan dan uitgroeien tot een waardevolle en geliefde plek in Zuidoost, een ruimte die ons stadsdeel verdient.

Reactie DB:

Reactie van het dagelijks bestuur aan de stadsdeelcommissie

Allereerst wil het dagelijks bestuur en het projectteam ArenAPoort de stadsdeelcommissie bedanken voor haar tijd en de moeite om het voorlopig ontwerp door te nemen, als ook voor het constructieve advies dat zij heeft gegeven. Verder gaat het dagelijks bestuur met haar reactie puntsgewijs in op het advies vanuit de stadsdeelcommissie:

<u>Vergroening openbare ruimte</u>

- De stadsdeelcommissie vraagt om in het definitieve ontwerp van De Groene Verblijfspas meer gedetailleerde informatie op te nemen over de afwegingen bij de keuze voor bomen en planten.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat een gedetailleerd beplantingsplan, waarin de soortenkeuze voor bomen en planten wordt beargumenteerd van biodiversiteit, klimaatadaptatie en beheer, onderdeel is van het definitief ontwerp. In het beplantingsplan worden de specifieke soorten, als ook de beoogde plantlocaties aangegeven en toegelicht.

<u>Verblijfskwaliteit en toegankelijkheid</u>

- De stadsdeelcommissie benadrukt dat voldoende zitgelegenheid en een goede toegankelijkheid belangrijk zijn voor de verblijf- en gebruikskwaliteit van de openbare ruimte in De Groene Verblijfspas.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat zij het belangrijk vindt dat De Groene Verblijfspas toegankelijk is voor alle gebruikers: van jong tot oud, voetganger tot fietser, en zeker ook voor gehandicapten, de openbare ruimte moet comfortabel en veilig zijn. In het voorlopig ontwerp is veel aandacht voor gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid, zoals bij de profielen van trottoirs en wegen, maar ook bij oversteekplaatsen en de beoogde hellingbaan op het vlonder. Ook is in het voorlopig ontwerp ingezet op een prettig verblijfsklimaat. Bankjes in verschillende ontwerpen zijn beoogd op zowel zon- als ook schaduwlocaties en langs looproutes. De bankjes bieden tegelijkertijd rustpunten en zijn ook gelegen langs onder meer het sport- en spelveld aan de Corridor (als onderdeel van Eleven Square). De vlonder aan de waterpartij biedt straks een prettige verblijfsplek voor bewoners en bezoekers. Door de aanplant van bomen en beplanting langs de routes wordt het ook een stuk prettiger om door het gebied te bewegen.

<u>Klimaatadaptatie</u>

- De stadsdeelcommissie vraagt om rekening te houden met het belang van klimaatadaptatie, door te zorgen voor verkoeling, CO2-opslag en waterberging. Door onder andere groene daken, wadi's en waterpartijen kan De Groene Verblijfspas een klimaat robuust en toekomstbestendig gebied worden.
- Het dagelijks bestuur erkent dat ArenAPoort een aantal grote uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie kent: er is sprake van veel hittestress door het stenige karakter, de hoogbouw en open straten creëren sterke windhinder, en het gebied kent een hoge grondwaterstand. De inrichting van de openbare ruimte is dan ook zodanig dat er maximaal wordt ingezet op het verminderen van deze klimaateffecten en bij te dragen aan een aangenaam verblijfsklimaat. In het voorlopig ontwerp is nauwkeurig gekeken naar de soortenkeuze en positie van het groen: zo geven bomen en planten met hun schaduw bij aan verkoeling, maar kan een slimme keuze voor hun positionering ook een positief gevolg hebben voor het windklimaat. Door de hoge grondwaterstand zijn wadi's niet mogelijk, maar de afwatering van de verharding gebeurt zoveel mogelijk op het groen. Met de verbetering van de waterkwaliteit van de waterpartij zorgt deze ook voor meer verkoeling naar de omgeving. Op gebouwniveau (wat buiten de scope van dit ontwerp valt) worden eigenaren en ontwikkelaars uitgedaagd en verplicht om met hun ontwerpen ook bij te dragen aan een beter woon-, werk- en verblijfsklimaat. In hun plannen moet worden aangetoond dat deze geen negatieve (en nog liever positieve) gevolgen hebben voor onder meer de hittestress en het windklimaat. Dit doen ze onder

meer door keuzes i het gebouwontwerp en vergroening op de kavel (dak, gevel en maaiveld). De gebouwontwerpen worden hierop door de gemeente ook uitgebreid getoetst.

Lichtval en windhinder

- De stadsdeelcommissie vraagt om aandachtig te kijken naar de mogelijke schaduwwerking van de hoogbouw in ArenAPoort op de openbare ruimte. Ook vraagt zij om, in het kader van windhinder, de posities van bomen goed af te stemmen op de kabels en leidingen in de ondergrond. Zo is het duidelijk of bomen ook echt op de beoogde posities kunnen worden geplant.
- Het dagelijks bestuur verwijst hiervoor naar haar eerdere reactie, waarin ze aangeeft dat gebouwontwerpen uitvoerig worden getoetst op hun (mogelijke) effecten op de openbare ruimte. Hierbij wordt vooral gekeken naar windhinder en bezonning/schaduwwerking. Gebouwen en beplanting/ programmering van de openbare ruimte worden nauwkeurig op elkaar afgestemd, om zo de juiste invulling te plakken op plekken waar er juist veel/ weinig zon, schaduw of wind is. Dit gebeurt zowel in de toetsing van gebouwontwerpen, als ook in het ontwerpproces van de openbare ruimte. Dit is een doorlopend proces.
  Aanvullend wordt bij de posities van de bomen en het overig groen goed gekeken naar de mogelijkheden die er vanuit de ondergrond zijn, door de ligging van kabels en leidingen en ondergrondse afvalcontainers. In het ontwerp voor De Groene Verblijfspas zijn de invulling van de boven- en ondergrond met behulp van een integraal 3d-model vanaf begin af aan nauwkeurig op elkaar afgestemd: zo weten we waar kabels en leidingen liggen, en ook dat elke boom die is beoogd in principe ook op die positie kan komen en dat deze ook voldoende groeiruimte krijgt. Dit is in het voorlopig ontwerp al uitgebreid bestudeerd en opgenomen, en zal vanzelfsprekend ook weer in het definitief ontwerp worden aangehouden.

Verkeersveiligheid en verbetering luchtkwaliteit

- De stadsdeelcommissie geeft aan dat zij in het definitief ontwerp graag een verdere uitwerking ziet van de wijze waarop bij evenementen gevaarlijke verkeerssituaties worden voorkomen. Ze vindt het belangrijk dat ook in de drukte bij evenementen, voetgangers en fietsers comfortabel door het gebied kunnen bewegen. Daarnaast wenst de stadsdeelcommissie verdere maatregelen om autoverkeer in te perken en de 30 km/u zones uit te breiden in het gebied.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat ArenAPoort West een gebied is dat twee totaal verschillende karakters kent: het reguliere gebruik van het gebied, wat nu vooral bestaat uit werken en in de toekomst wonen, en het evenementengebruik, waarbij er soms tot wel 100.000 bezoekers in het gebied zijn. In het laatste geval legt dit een hoge druk op de openbare ruimte.
  De verkeersveiligheid is in de reguliere situaties goed geborgd door de prioriteit aan voetganger en fietser te geven. Wegprofielen zijn ruim en comfortabel en zo ‘in hun voordeel’ ingericht, en gaan voor ten opzichte van gemotoriseerd verkeer. In de profielen van trottoirs is bovendien een overmaat opgenomen die het mogelijk maakt dat grote groepen bezoekers hier tijdens evenementensituaties comfortabel kunnen lopen. Verder zijn er snelheidremmende maatregelen genomen, worden zebrapaden en geleidelijnen aangelegd, en is er voor een comfortabele bestrating gekozen.
  Tijdens evenementen is er sprake van een ‘eigen’ en ‘unieke’ situatie: er zijn veel meer bezoekers in het gebied en ook is er meer autoverkeer dan in een reguliere situatie. Dit zijn ook de momenten waarop afsluitingen en verkeersregelaars worden ingezet om het verkeer in goede banen te leiden en de veiligheid vergroten. In deze situaties gaan auto’s van/ naar parkeergarages, en pendelen voetgangers tussen het station, parkeergarages en bestemmingen. Voor doorgaande fietsers die de drukkere Haaksbergweg (fietsstraat) in zo’n situatie willen vermijden zijn er verschillende alternatieven: zij kunnen via het fietspad langs de Holterbergweg, langs het spoor of door het toekomstig Hondsrugpark fietsen. Het ontwerp is zodanig dat in zowel de reguliere als ook de evenementensituaties alle verkeersdeelnemers zich zo veilig en comfortabel mogelijk door of rond het gebied kunnen bewegen.
  Zowel op de Haaksbergweg als de Corridor geldt momenteel al een maximumsnelheid van 30 km/u. In het ontwerp verandert dit dus niet. Autoverkeer wordt verder ontmoedigd en betreft alleen bestemmingsverkeer richting P6 of logistieke diensten. In principe heeft regulier autoverkeer hier verder weinig tot niets te zoeken. De aanleg van een fietsstraat in combinatie met snelheidremmende maatregelen zorgt naar verwachting nog voor een verdere beperking van de snelheid van het autoverkeer, omdat zij de rijbaan delen met fietsers. Deze lagere snelheden en lagere aantallen autoverkeer hebben een positief effect op de luchtkwaliteit.

Financiën

- De stadsdeelcommissie vraagt om een verdere uitwerking van het dekkingsplan in het definitief ontwerp. Ook doet zij het voorstel om venues/ bedrijven te vragen naar een financiële bijdrage aan de openbare ruimte.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat gesprekken met stakeholders als de venues en grote bedrijven veelvuldig plaatsvinden en onderdeel zijn van het actieve stakeholdermanagement binnen ArenAPoort. Er is sprake van een nauwe afstemming tussen partijen over allerlei onderwerpen en ontwikkelingen, waaronder de openbare ruimte. In deze gesprekken wordt altijd gekeken en gestreefd naar het gezamenlijk belang. Ondanks dat de aanleg en het beheer van de openbare ruimte primair een gemeentelijk taak is, is een bijdrage vanuit partijen zeker een interessante mogelijkheid. Deze zal ik de toekomst in gesprekken verder worden verkend. Ook zijn de partijen een interessante samenwerkingspartner als het gaat om het stimuleren van het schoon en veilig houden van de openbare ruimte, door 'hun' bezoekers actief te stimuleren tot dergelijk gedrag.
  In het definitief ontwerp wordt een gedetailleerde raming van zowel de aanleg- als de beheerkosten van de openbare ruimte voor De Groene Verblijfspas opgesteld en voorgelegd.

Planning

- De stadsdeelcommissie vraagt om een concretere planning en fasering voor de herinrichting van e openbare ruimte. Ook verzoekt zij een toelichting op het hoe en waarom, en onder welke (financiële) voorwaarden de tijdelijke herinrichting van de openbare ruimte plaatsvindt.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat de planning en fasering van de herinrichting sterk samenhangt met twee belangrijke variabelen: (1) de aanleg van nieuwe kabels en leidingen in de ondergrond, en (2) de ontwikkeling van aangrenzende kavels door gemeente en/ of derden. De voortgang van deze twee zijn bepalend voor het moment waarop en ook de staat waarin de betreffende/ aangrenzende openbare ruimte wordt heringericht. De aanleg van kabels en leidingen in de Haaksbergweg – Corridor loopt van september 2026 t/m ongeveer eind 2027; de exacte planning en fasering van dit werk wordt in het voorjaar van 2025 duidelijk. Na aanleg van de kabels en leidingen wordt de openbare ruimte opnieuw aangelegd. Uitgangspunt is overal: waar mogelijk gebeurt dit direct en zoveel mogelijk in de definitieve staat. Echter: door de kavelontwikkelingen zijn er de komende jaren nog veel (zwaar) bouwverkeer, omleidingen en tijdelijke situaties. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid is het ongewenst om op sommige delen dan al nieuwe, dure materialen aan te leggen die er vervolgens weer (tijdelijk) uit moeten of kapot gaan. De verdere uitwerking en fasering van al het werk zal bepalen wat, wanneer en in welke staat kan worden aangelegd. Uitgangspunt is daarbij overduidelijk dat er zoveel mogelijk direct in de definitieve staat wordt aangelegd zodat men optimaal van de openbare ruimte kan genieten, maar dat dit wel logisch moet zijn (vanuit het oogpunt van kosten en duurzaamheid). Volgens de huidige inschatting kan een deel van de openbare ruimte al vanaf 2026 definitief worden ingericht, maar zullen andere delen wellicht pas over 4 à 5 jaar definitief worden ingericht in verband met de grootschalige en langdurige bouwactiviteiten.
- Tijdens het definitief ontwerp wordt de planning en fasering van de herinrichting steeds duidelijker. Vanuit de grondexploitatie ArenAPoort is een apart budget beschikbaar voor de tijdelijke inrichting. Hier komen geen kosten voor het stadsdeel uit voort. Indien er een tijdelijke inrichting wordt aangelegd, zal dit zoveel mogelijk gebeuren door middel van hergebruik en sobere materialen, om zo kostenbesparend te werken.

Participatie en communicatie

- De stadsdeelcommissie pleit voor meer structurele betrokkenheid van bewoners bij dit soort projecten en voor meer ruimte voor participatie en samenwerking. Ook verzoekt zij om in het geval van De Groene Verblijfspas natuur- en milieuorganisaties te betrekken bij het ontwerp.
- Het dagelijks bestuur geeft aan dat het betrekken van gebruikers en belanghebbenden bij ontwerpen voor de openbare ruimte in ArenAPoort veel aandacht krijgt. In ArenAPoort West wonen nog geen mensen. Er is er daarom voor gekozen om hun belangen zoveel mogelijk mee te nemen door belangenverenigingen (onder andere voor voetgangers, fietsers en gehandicapten) te betrekken, en door af te stemmen met ontwikkelaars (gaat om hun toekomstige bewoners) en venues (voor hun bezoekers). In toekomstige ontwerpen zullen de nieuwe bewoners vanzelfsprekend worden betrokken bij de ontwerpen van 'hun' openbare ruimte. Ook in het ontwerp voor De Groene Verblijfspas liggen daar in de (verdere) toekomst nog kansen: bijvoorbeeld voor een kunstwerk op de rotonde aan de Corridor of in de groenstreek bij de Entree/ Haaksbergweg.
  Het ontwerp voor De Groene Verblijfspas is vanaf het begin af aan uitgebreid afgestemd op het gebied van groen en ecologie. Onder andere met de ecoloog en adviseurs duurzaamheid en groen vanuit de gemeente,

	maar ook met de ecoloog van Waternet en met de GGD. Zij zullen ook in de DO fase verder worden betrokken om het ontwerp (waar nog mogelijk aangezien het al een DO betreft) op het gebied van groen en ecologie verder te optimaliseren.